

İNSAN GÜVENLİĞİ MERCEĞİNDE SIĞINMACI KRİZİ VE AVRUPA*

Tolga ÇIKRIKÇI**

Mehmet Akif OKUR***

Araştırma Makalesi

Öz

Arap Baharı olarak adlandırılan sürecin başlamasından sonra ortaya büyük göç hareketliliği, Avrupa ülkeleri için 2015 yılında bir sığınmacı krizine dönüşmüştür. Bu mesele karşısında AB üyesi devletler tarafından sergilenen göçmen karşıtı yaklaşım ile insan güvenliği söylemi arasındaki tezat dikkat çekicidir. Bahsi geçen tezat bu çalışmada, artan sığınmacı sayıları karşısında AB'nin izlediği politikalar ve göçmen karşıtı söylem üzerinden ele alınmaktadır. Bu yapılırken insan güvenliği kavramının Avrupa Birliği belgelerindeki görünürlüğü ve sığınmacı hareketliliğine paralel olarak yükselişe geçtiği görülen göçmen karşıtı retorik ortaya konulmaya çalışılmış; buradan hareketle AB'nin göç politikalarının insan güvenliği dışında tasarlanan ve birlik-üye düzlemlerinde ters geri bildirimlere yol açan bir yapıya işaret ettiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Güvenliği, Sığınmacı Krizi, Avrupa Birliği Göç Politikaları, Yabancı Korkusu, Göçmen Karşıtı Retorik

The Asylum Seeker Crisis and Europe Through the Lens of Human Security

Abstract

The great refugee movement that emerged after Arab Spring turned into an asylum seeker crisis for the European countries in 2015. The contradiction between the anti-immigrant policies and the human security discourse of the EU members is

* Bu çalışma; Ocak 2019'da Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda kabul edilen, "İnsan Güvenliği ve Avrupa: Arap Baharı Sonrası Göçmen Krizi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-posta: tolga.cikrikci@giresun.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5102-0907.

*** Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-posta: mehmetakifo@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-5095-6113.
Makalenin Gönderilme Tarihi: 05/09/2020 Kabul Edilme Tarihi: 23/11/2020

notable. In this study, the aforementioned contrast is discussed through the policies followed by the European countries against the crisis and anti-immigrant rhetoric. While doing this the visibility of the human security concept in EU documents and the anti-immigrant rhetoric that seems to be on the rise in parallel with the migration mobility have been tried to be put forward. It was concluded that the EU's immigration policies point to a structure that is designed outside of human security and leads to reverse feedback at the union-member levels.

Keywords: *Human Security, Asylum Seeker Crisis, European Union Migration Policies, Xenophobia, Anti-immigrant Rhetoric*

Giriş

1990'ların başından itibaren, Soğuk Savaş yıllarında iyiden iyiye şekillenmiş olan uluslararası güvenliğe ilişkin teorik yaklaşımlarla bunlara getirilen eleştiriler arasındaki tartışmanın oldukça şiddetlendiği görülür. Aktör düzeyinde, devletin yanında bireyin de göz önünde bulundurulduğu bir düşünüş üzerinde inşa edilen bahsi geçen eleştirilerin temel argümanı; uluslararası güvenlik mefhumunun insan hakları, terörizm, göç ve çevresel sorunları da içine alacak şekilde önceki dönemlere göre daha geniş bir çerçevede tanımlanmasının zorunlu olduğudur. Buna bağlı olarak, güvenliğin devlet-merkezli mi yoksa insan merkezli mi olması gerektiği noktasındaki düşünsel tartışmanın ulaştığı en son ve içerik olarak en geniş noktaya işaretini koyan bağlamlardan birisinin, "İnsan Güvenliği" (*human security*) kavramı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu anlamda İnsan Güvenliği, hem güvenliğin referans nesnesi olarak insanı kabul edip, hem de insana yönelik, küreselleşme sürecinde sürekli çeşitlenen tehditleri gündeme taşıyarak, devleti temel referans nesnesi olarak alan realist güvenlik yaklaşımına bir meydan okumayı temsil etmektedir¹. Uluslararası sistemde görülen değişimlerin, düşünsel arka planı daha eski tarihlerdeki tartışmalarla ilişkilendirilebilecek olan insan güvenliğini, yeniden bir uğrak noktası haline getirmesi, kavramın hem akademik hem de siyasi düzlemlerde sürekli tartışılmasına sebep olmaktadır. Bu tartışmaların odak noktasının, genellikle, krizleri ekonomik ve siyasi yapıların ilişkilerinin bir sonucu olarak gören insan güvenliğinin pratiği konusuna kilitlendiği görülür².

¹ Şevket Ovalı, "Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 3, No 1, s. 3-52.

² Amitav Acharya, "Human Security: East versus West" *International Journal*, Cilt 56, No 3, 2001, s.442-460.; Alex J. Bellamy ve Matt McDonald, "The Utility of Human Security: Which Humans? What Security? A Reply to Thomas & Tow", *Security Dialogue*, Cilt 33, No 3, 2002, s. 373-377.; David R. Black, *A Decade of Human Security: Global Governance and New Multilateralism*, London Routledge, 2013.

Silahlı çatışmalar nedeniyle yaşanan insan hareketliliklerinin yansımalarının küresel boyutlara ulaşması da uluslararası politikada bahsedilen dönemde ortaya çıkan en belirgin değişimlerden birisi olarak nitelendirilebilir. 1990'lardan önce büyük ölçüde sosyo-ekonomik boyutuyla öne çıkan göç olgusu, bu dönemden itibaren güvenlik çalışmalarının merkezine yerleşen hususlardan birisi haline gelmiştir³. Öyle ki bu durumun, "2000'li yıllardan itibaren güvenlik-göç bağlamında yeni bir literatürün oluşmasını sağladığı" görülmektedir⁴. Bu yeni dönem için, göç olgusunun güvenlik ve tehdit algısı düzleminde "denetim" ve "engelleme" politikaları eksenine yerleştirilmiş olması ve klasik yaklaşım parametrelerinin çerçevesinde çözümlenmeye çalışılması; bu meyanda büyük göç hareketleri karşısında uygulanan politikalarda, insan güvenliği kavramının normatif bir yaklaşım olarak yer bulmaması veyahut bulamaması, kavramın pratiği konusundaki tartışmayı hararetlendirmektedir.

2000'li yıllardan sonra artan, Arap Baharı sonrasında Suriye İç Savaşı ile doruğa ulaşan ve Ortadoğu ile Kuzey Afrika bölgelerinden Batıya doğru yoğunlaşan göç hareketliliği, sıklıkla; "istila", "diğerleri", "sınır güvenliği", "terörist" gibi insan odaklılıktan uzak kavramlarla birlikte anılır olmuştur⁵. Buna bağlı olarak Avrupa'da yeni bir güvensizlik unsuru olarak değerlendirilebilecek olan ve "yabancı korkusu/zenofobi" (*xenophobia*) şeklinde kavramlaştırılan yabancı karşıtlığının yükselişe geçmesi⁶ klasik güvenlik algısının etkisini kaybettiği düşüncesine tezat oluştururken, klasik yaklaşımlarla ortaya konulmaya çalışılan güvenlik politikalarının bizatihi devletin güvensizliğine sebep olduğu düşüncesinin de pratikte kabul görmediğini kanıtlar niteliktedir. Diğer taraftan bu durumun, Avrupa Birliği'nin yol gösterici bir kavram olarak yükselişe geçtiği noktada insan

³ Myron Weiner, "Security, Stability and Migration", *International Security*, Cilt 17, Sayı 3, 1993, s. 91-126.

⁴ Fiona B. Adamson, "Crossing Borders: International Migration and National Security", *International Security*, Cilt 31, No 1, 2006, s.165-199.; Anthony M. Messina, "Securitizing Immigration in the Age of Terror", *World Politics*, Cilt 66, No 3, 2014, s.530-559.; Alexandria Innes, *Migration, Citizenship and the Challenge for Security*, London, Palgrave Macmillan, 2015.

⁵ J. David Cisneros, "Contaminated Communities: The Methaphor of "Immigrant as Pollutant" in Media Representations of Immigration", *Rhetoric and Public Affairs*, Cilt 11, No 4, 2008, s.569-601.; Eva Kajan, "Hate Online: Anti-Immigration Rhetoric in Darknet", *Nordia Geographical Publications*, Cilt 46, No 3, 2017, s. 3-22.; Darren E. Sherkat ve Derek Lehman, "Bad Samaritans: Religion and Anti-Immigrant and Anti-Muslim Sentiment in the United States", *Social Science Quarterly*, Cilt 99, No 5, 2018, s.1791-1804.;

⁶ Raymond Taras, *Xenophobia and Islamophobia in Europe*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2012.; Jens Rydgren, "Radical Right-wing Parties: What's Populism Got to do with it?", *Journal of Language and Politics*, Cilt 16, No 4, 2017, s. 485-496.

güvenliği yaklaşımını kabul ederken, bu anlayışı içselleştirme sürecinde ya da uygulama noktasında başarısızlığa uğradığını gösterdiği⁷ savunulabilir.

Bugün gelinen noktada, Arap Baharı olarak adlandırılan süreç başladıktan sonra sığınmacı durumuna gelmiş olan insanların güvenliği ile Avrupa⁸ ülkelerinin ve hatta Avrupa Birliği'nin güvenliği eksenine yerleşen bir çekişme hali mevcuttur⁹. Yerinden edilmiş insanların sayıları ve pozisyonları göz önüne alındığında görülen göç hareketinin devamlılığı, sığınmacı durumuna gelenlerin içinde buldukları güvensizlik ortamı ve Avrupa'daki siyasi elitin söyleminin devlet ve vatandaş güvenliği üzerinde yoğunlaşmış bütüncül bir göç politikasından git gide uzaklaşılması, krizin düğüm noktalarını oluşturmaktadır. Bu anlamda Avrupa Birliği ülkelerinin sığınmacılar konusunda uyguladıkları politikalar, birliğin uluslararası etik normlara işaret eden demokratik değerleri destekleme, insan haklarını koruma ve küresel ölçekte iyi yönetim sağlama eksenindeki normatif konumu bağlamında¹⁰ ve özellikle sığınmacıların güvenliği açısından ciddi şekilde eleştirilebilir durumdadır.

Bu çalışmada, AB kurumları vasıtasıyla üye ülkeler için oluşturulan, gündem, plan ve politikalarda görünür olduğu, bu nedenle AB değerleri içerisinde yer aldığı savıyla¹¹, insan güvenliği kavramının sığınmacı krizi karşısında yeterli karşılığı bulup bulamadığı araştırılmaktadır. Bu bağlamda AB'nin, sığınmacı krizi karşısında, insan hakları ve bireylerin özgürlüklerine

⁷ Bazı ülkelerde liderlerin mesuliyetsiz davranması, uluslararası ilişkilerde sıkça tartışılan konulardan biri olan “yabancı korkusu” (xenofobia - zenofobi), toplumsal bozulmaya sebep olmakta ve dolayısıyla sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır. Öte yandan bugün halen birçok sığınmacı, sınırlarda, insan haklarının ihlal edildiği ve onurlu yaşam için uygun olmayan kamplarda, belirsizlik içerisinde beklemektedir. Antonis Vradis, et. al., *New Borders: Hotspots and the European Migration Regime (Radical Geography)*, Londra, Pluto Press, 2019.

⁸ Çalışmanın genelinde, “Avrupa” ifadesi, hem Avrupa Birliğini hem de birliğe üye ülkeleri işaret etmektedir. Birlik düzeyine özellikle vurgu yapılması gerektiğinde AB kısaltması kullanılmıştır.

⁹ Susana Ferreira, *Human Security and Migration*, Cham, Palgrave Macmillan, 2019.

¹⁰ Çiğdem Üstün, *The Impact of Migration Policies on the EU's Image as a Value-Driven Normative Actor*, IEMed. Aralık 2019, https://www.euromesco.net/wp-content/uploads/2019/12/EuroMeSCo46_Cigdem-Ustun.pdf, (Erişim Tarihi: 6 Nisan 2020).

¹¹ European Council, *A Safe Europe in a Better World: European Security Strategy*, Brüksel, European Council, 2003; European Council, *Report on the Implementation of the European Security Strategy: Providing Security in a Changing World.*, Brüksel, European Council, 2008; European Commission, *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe, A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*, 2016, http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf, (Erişim Tarihi: 12.07.2017)

ilişkin taahhütleri ile daha uyumlu politikalara ihtiyacı olduğu varsayımı üzerinden şekillenen bir perspektifle, AB'nin, insan güvenliğine ilişkin söylem-eylem dengesinin/dengesizliğinin bir analizinin yapılması hedeflenmektedir. Çalışmanın terminolojisine ilişkin olarak belirtmek gerekir ki, 2011 yılından beri Akdeniz üzerinden devam eden insan hareketliliğinin 2015 yılı itibariyle yoğunlaşması neticesinde ortaya çıkan durum AB belgelerinde genellikle “göç krizi” olarak tanımlanmaktadır¹². Avrupa ülkelerinin soruna yaklaşımı irdelendiğinde de durumun bir “sınır krizi” olarak değerlendirildiği görülür. Bu çalışmanın genel yaklaşımı itibariyle ise “sığınmacı krizi”, göç hareketliliği sırasında çekilen acılara ve yaşanan kayıplara atfen bir insanlık krizini ifade etmektedir. Sığınmacı terimi genel olarak “Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi”¹³ olarak tanımlanmaktadır. Görüleceği üzere “sığınmacı” statüsü “mülteci” statüsünden hukuken farklıdır ve bu noktada genellikle ekonomik nedenlerle göç eden kişileri ifade etmek için kullanılan “göçmen” kavramından da ayrılmaktadır. Ancak bu statüde olanlar fiilen mülteci konumunda olduklarından ve kelime daha geniş bir anlamsal çerçeveye işaret eden “sığınma arayan kişi” anlamını ihtiva ettiğinden çalışmanın genelinde, Avrupa yönlü insan hareketliliğini oluşturan tüm kişiler için sığınmacı kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Avrupa için bir “sınır krizine” dönüşen bu hareketliliği göç etmek zorunda kalan insanların güvenliklerine işaret eder şekilde “Sığınmacı Krizi” olarak adlandırmak tam da bu nedenle daha uygun görülmüştür.

Çalışma konusunu önemli kılan hususlar; insan güvenliği kavramının uluslararası güvenlik gündemindeki tartışmalı konumu, Arap Baharı sürecinin başlamasından sonra yaşanan insan hareketliliğinin halen devam ediyor oluşu ve bu iki husus için de AB'nin bir aktör olarak önemli bir pozisyonda bulunmasıdır. Hedefe yönelten soru ise “İnsan güvenliği yaklaşımı, Avrupa'nın sığınmacı krizi karşısındaki tutumunda ne derece belirleyicidir?” şeklinde somutlaştırılabilir. Bu doğrultuda, oldukça katı ve açık bir şekilde insan güvenliğinin ana unsurları ile çelişiyor olması sebebiyle, insan hareketliliğinin başından itibaren çok tartışılan ve Avrupa Birliği içerisindeki tutum farklılıklarının bir yansıması olarak kabul edilebilecek olan “göçmen karşıtı retorik” temel inceleme noktası olarak seçilmiştir. İki ana bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde, insan

¹² European Commission, *European Agenda on Migration*, Haziran 2015, [www.ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en) (Erişim Tarihi: 12.08.2017)

¹³ *Göç Terimleri Sözlüğü*, ed. Richard Perruchoud ile Jillyanne Redpath – Cross, IOM, Cenevre, 2009, s.74.

güvenliği kavramının ana unsurları ve Avrupa Birliği'nin "sığınmacı krizi" karşısındaki politikalarının insan güvenliği bağlamında neden tenkit edilebileceği açıklanmaktadır. İkinci bölümde ise, Avrupa'da, kriz karşısındaki refleksler ve bahsedilen hareketlilik karşısında yükselişe geçtiği görülen göçmen karşıtı retorik üzerinden, AB'nin insan güvenliği yaklaşımındaki söylem-eylem dengesi/dengesizliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

I. İnsan Güvenliği ve Avrupa Birliği

İnsan güvenliği kavramının özü (*vital core*), literatürde, 'onurlu bir yaşam için gerekli olan haklar ve özgürlükler' şeklinde karşılık bulan, bir dizi gereksinim ve değeri ifade eder. UNDP tarafından yayınlanan 1994 İnsani Kalkınma Raporu'nda, "insan güvenliği" kavramsallaştırması ile ulaşılmak istenen hedefin, "insan hayatına yönelik yaygın tehditler, yoksulluk, eşitsizlik ve sosyal adaletsizlikten muaf olarak, bireylerin yaşamlarının sürdürülmesine yönelik normlar geliştirilmesine yol açılıp, bu şekilde kalkınma ve güvenlik literatürüne katkıda bulunmak" olduğu belirtilmektedir¹⁴. İnsan hayatına yönelik tehditlerin yeni bir güvenlik paradigması oluşturacak şekilde çeşitlendiğini ve bunun, insani kalkınma çalışmalarında birincil dereceden önemli olduğunu vurgulayan UNDP 1994 İnsani Kalkınma Raporu; devletin, güvenliğin yegâne referans nesnesi olarak konumlandırılmayacağını ve bireylerin, güvenliğin temel objesi olarak günlük hayatlarındaki çeşitli yıkıcı tehditlerden korunmaları gerektiğinin altını çizmektedir¹⁵. Başka bir deyişle rapor, geleneksel güvenlik anlayışını, "bu anlayış çerçevesinde güvenliğin, kısıtlı bir bağlamda değerlendirilerek, yalnızca ülke sınırlarının dış kaynaklı saldırılara maruz kalması olarak algılandığı" gerekçesiyle eleştirmektedir. Buna bağlı olarak rapor, insan güvenliğini "bir çatışma halinin olmadığı durumdan daha fazlasını ifade ettiği" vurgulanmakta ve kavram "bireyin açlık, salgın hastalıklar, gibi kronik tehditlerden korunmasının yanında, işten eve toplumsal hayatlarındaki tüm tehditlerin önlenmesi" olarak tanımlar¹⁶. Ayrıca buradaki tanımla oluşturulan güvenlik anlayışı çerçevesinde, bireylerin sıklıkla maruz kaldığı bu askeri olmayan tehditlerin, 'uzun dönemde devlet yapısının çözülmesine neden olabilecek güvensizlik unsurları' olarak konumlandırılmakta olduğunu da görürüz¹⁷.

¹⁴ Human Development Report, New York, Oxford, Oxford University Press, 1994.s.23.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Mohammed Nuruzzaman, "Paradigms in Conflict: The Contested Claims of Human Security, Critical Theory and Feminism", *Cooperation and Conflict*, Cilt 41, No 3, 2006, s. 285-303.

Rapordaki tanım, insan güvenliği kavramını, insan hakları ve kalkınma sütunları üzerine inşa eder. Dolayısıyla insan güvenliği kavramının genel olarak, “güvenlik tanımında, ülkesel güvenliğe yapılan hususi vurgudan, bireylerin güvenliğine odaklanılmasına ve silahlanma yolu ile sağlanan güvenlikten, sürdürülebilir insani kalkınmayla oluşturulacak güvenliğe doğru bir geçişi” ifade ettiği söylenebilir. Bu kapsamda rapor, insan güvenliğini; İktisadi Güvenlik, Gıda Güvenliği, Sağlık Güvenliği, Çevresel Güvenlik, Bireysel Güvenlik, Toplum Güvenliği ve Siyasal Güvenlik olmak üzere yedi boyut üzerinden açıklamaktadır¹⁸. Raporda belirtildiği şekilde, insan güvenliği kavramının anlaşılmasında ve uygulanmasında dört ilke kilit rol oynar¹⁹: Bunlardan birincisi, insan güvenliği kavramının halk merkezli (people-oriented) oluşudur ki bu ilke; insanların kendilerini toplum içerisinde nasıl geliştirebilecekleri ve hangi olanaklara sahip olunması gerektiği ile ilgilidir. İkincisi, insan güvenliğinin evrensel nitelikte olmasıdır ve bu ilke, insan güvenliğinin hangi ülkede yaşadığına bakılmaksızın tüm insanlar için geçerli olduğunu ifade eder. Üçüncü ilke, insan güvenliğinin tanımlanma alanlarından her birinin, karşılıklı bağımlılık özelliği gösterdiğini vurgulamakta ve dördüncü ilke ise, insan güvenliğinin sağlanması noktasında erken müdahalenin esas olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda insan güvenliği, 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 28. maddesinde belirtilen insan hakları için elverişli ortamı ifade etmektedir ve devletler, makul önleme görevlerini yerine getirmek de dahil olmak üzere, böyle bir ortamı sağlamaya yönelik çalışmakla da sorumludur. Bu noktada belirtmek gerekir ki, insan güvenliği paradigması, insan güvenliğini ihlal eden şeylerin farklı yerlerde ve zamanlarda farklı şekilde deneyimlenmesi sebebiyle, ayrıntılı bir politika planı sunmamaktadır fakat güvensizlik zemininin nerede oluştuğuna işaret etmesi bakımından işlevseldir²⁰. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, insan güvenliğinin bütün boyutlarıyla göç olgusuna ilişkin bir çözümleme zeminini ifade ettiği anlaşılmaktadır.

İnsan güvenliği kavramının dar ve geniş yorumlamaları, kavramın pratiğine ilişkin genel hareket alanını belirleyen iki farklı çıkış noktasının varlığına işaret eder. İnsan güvenliğinin dar tanımı bireylere ve topluma yönelik ‘şiddet içerikli tehditlere’ odaklanırken; 1994 İnsani Kalkınma Raporu’nda insan güvenliğinin geniş tanımını ifade eder şekilde, “korkudan

¹⁸ Human Development Report, 1994, s.24-25. Birbirinden keskin çizgilerle ayıramayacak olan tüm bu boyutlar, bireyin güvenliğinden hareketle devletin güvenliğine uzanan bütüncül bir güvenlik tahayyülünü ifade etmektedir.

¹⁹ Human Development Report, 1994, s.22-23.

²⁰ Ali Bilgic, Des Gasper ve Cathy Wilcock, “ A Necessary Complement to Human Rights: A Human Security Perspective on Migration to Europe”, Working Paper No.660, International Institute of Social Studies, Hague, 2020.

muaf olma” (*freedom from fear*) ve “yoksulluktan muaf olma” (*freedom from want*) ilkelerinin ve bu ilkelere kaynak oluşturan tehdit alanlarının altı çizilmektedir²¹. Bahsedilen tehdit alanları, klasik güvenlik tehditlerine ek olarak, salgın hastalıklar, açlık, yoksulluk, çevresel felaketler, şiddet, insan hakları ihlalleri, göç, evden işe toplumsal hayattaki tehditler vb. konuları içine alacak şekilde, insan onuruna ve geçim kaynaklarına yönelik tehditleri kapsar.

AB'deki izleri takip edildiğinde, 2003 yılının, insan güvenliğinin birliğin gayri resmi güvenlik doktrini haline gelmeye başladığı tarihi ifade etmesi sebebiyle önemli bir basamağı teşkil ettiği görülür. 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi Belgesi'nde (AGS)²², güvenliğe yönelik tehditler arasında sıralanan; bölgesel çatışmalar, terörizm, kitle imha silahları, başarısız devletler ve organize suçların yanında yoksulluk, açlık, gıda yetersizliği, salgın hastalıklar ve toplumsal altyapının çökmesi ve temel hak ve özgürlüklere yönelik tehditler, insan güvenliğinin birer unsurudur²³. 2001 yılında ABD'nin uğradığı saldırılar neticesinde, AB üyesi ülkelerin kolektif mücadeleyi benimsemiş olması, AGS'nin, sıralanan bu tehditler üzerinden karakterize edilmesinde rol oynayan faktörler ilki olarak karşımıza çıkar. Bu faktörlerden ikincisinin, post-modern bir barış gücü olarak Avrupa Birliği'nin geleneksel olmayan güvenlik kaynakları ve araçlarına sahip olmasının gerekliliğinin idrak edilmiş olması ve üçüncüsünün de AB'nin kurumsal büyümesi neticesinde üye devletlerin dış, güvenlik ve savunma

²¹ Ibid.

²² European Council, *A Safe Europe in a Better World: European Security Strategy*, Brüksel, European Council, 2003.

²³ AB'nin insan güvenliği perspektifini açıklar nitelikteki ve 2003 Avrupa Güvenlik Stratejisi Belgesi'nde görülen insan güvenliği ile örtüşen anlayış ve ifadeler, Mary Kaldor'un yönettiği bir çalışma grubu tarafından hazırlanan “Avrupa için İnsan Güvenliği Doktrini” (A Human Security Doctrine for Europe) başlıklı Barselona Raporunda sunulmuştur. The Study Group on Europe's Security Capabilities, *A Human Security Doctrine for Europe - The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities Presented to EU High Representative for Common Foreign and Security Policy Javier Solana*, Barcelona, 2004. Barselona Raporu'ndan sonra, aynı grup 2007 yılında Avrupa için İnsan Güvenliği yaklaşımının geliştirilmiş halini içeren ve Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası içerisinde bu yaklaşımın kurumsallaşma yöntemlerini öngören Madrid Raporunu yayınlamıştır. Madrid Raporu, Barselona Raporu'nda geçen şu ifadelerin altını çizmektedir. “İnsan güvenliği bireylerin ve toplumların tehlike durumlarındaki temel ihtiyaçları ile ilgilidir. İnsan güvenliği aynı zamanda sokakta güvende hissetmek, yaşamsal ihtiyaçlar ve özgür irade ile hareket edebilme serbestisi ile alakalıdır. İnsan güvenliği insanların refah ve barış içinde yaşama arzularının korkudan ve yoksulluktan muaf olmaktan geçtiğini ifade eder. Human Security Study Group, *A European Way of Security - The Madrid Report of the Human Security Study Group comprising a Proposal and Background Report*. <http://eprints.lse.ac.uk>. (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2018).

politikaları çerçevesinde bir uyumluluk oluşturması zorunluluğu olduğu görülür.²⁴ Bu anlamda AGS, Avrupa siyasi topluluğunun bitmiş bir varlık, bir kale değil, her zaman yapım aşamasında olan bir topluluk olduğuna işaret etmektedir ve göç olgusu özelinde bu yapım aşamasının devinimine direnmek, hem Avrupalı vatandaşları hem de tüm göçmen gruplarını daha güvensiz hale getirebilecek bir husus olarak değerlendirilebilir.

Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının (AGSP) uygulama kapsamı, 2008’de yayınlanan “Değişen Dünyada Güvenliği Sağlamak” (Providing Security in a Changing World) başlıklı raporla²⁵ AGSP’nin genel hatları değiştirilmeden revize edilmiş ve güvenlik konsepti insan güvenliği ekseninde değerlendirilmiştir. Bu şekilde “insan güvenliği” kavramı ilk kez bir AB belgesinde doğrudan yer almıştır. Avrupa Parlamentosu üyesi Helmut Kuhne’nin 2008 yılında Avrupa Parlamentosu’na sunduğu, AGS ve AGSP’nin uygulanmasına ilişkin raporda, insan güvenliği kavramına dokuz kere doğrudan atıf yapılmıştır²⁶. Bu şekilde esasen AB, insan güvenliği yaklaşımını güvenlik politikalarında önemli dayanaklardan birisi olarak ortaya koymakta²⁷ yani insan güvenliği paradigmasını paylaşılan bir sistemdeki tüm insanların yaşamlarının ve refahının birbirine bağlı olduğu analitik, ahlaki ve politika ilkelerini ifade eder şekilde kullanmakta ve bu sebeple AB’nin göç politikası ve sığınmacılara yaklaşımı insan güvenliği düzleminde tenkit edilebilir bir zemine kavuşmaktadır. Zira güvenlik politikasında insan güvenliği yaklaşımını benimsemek, sığınmacı tanımını zulüm riskinin ötesine taşıyarak, aynı zamanda, yaşamları, güvenliği veya özgürlüğü genel şiddet ve yabancı saldırganlığı tarafından tehdit edilen tüm kişilere, devletlerin yardım etme ve koruma sorumluluğuyla yaklaşması anlamına gelmektedir²⁸. Bu durumda esasen tenkidin çıkış noktasını belirleyen şey, “vaat edilen koruma sorumluluğudur”. İnsan güvenliği, var olduğu durumun betimlenmesinden ziyade olmadığı durumlar üzerinden daha iyi anlaşılabilir bir kavram olduğundan, onun yokluğuna dayanan bir tenkitte esasen bir “insan güvensizliğinden”²⁹(*human insecurity*) bahsetmek

²⁴ Thomas Diez, Eva Scherwitz ve See Seng Tan, “Regional Solutions for Regional Conflicts? The EU, China and Their Respective Neighborhoods”, Emil J. Kirchner, Thomas Christiansen ve Han Dorussen (der.), *Security Relations Between China and the European Union*, Cambridge, Cambridge University Press, 2017, s.42-62.

²⁵ European Council, *Report on the Implementation of the European Security Strategy : Providing Security in a Changing World*, Brüksel, 2008.

²⁶ Helmut Kuhne, *Report on the Implementation of the European Security Strategy and ESDP (2008/2003(INI))*. European Parliament, 2008.

²⁷ Arman, “Avrupa Komşuluk Politikasında Sorunlu Alanlar: İnsan Güvenliği ve Komşuluk İlişkisi”, s.51.

²⁸ Bilgiç ve diğerleri, *A Necessary...* s.19.

²⁹ İbrahim Sirkeci, “Transnational Mobility and Conflict”, *Migration Letters*, Cilt 6, No 1, 2009, s.3-14.; Jeffrey H. Cohen ve İbrahim Sirkeci, “Migration and Insecurity: Rethinking

daha doğru olacaktır. Bu bağlamda göçmen karşıtı retorikle oluşumu pekiştirilen yabancı korkusu, hem sığınmacılar özelinde tüm göçmenlerin hem de AB vatandaşlarının insan güvenliğinin sürekli olarak ihlal edilmesinden sorumlu olan sistemik ve yapısal bir etken ve bu anlamda doğrudan insan güvensizliği üreten bir mekanizma olarak düşünülebilir.

Bugün gelinen noktada Avrupa Birliği ve üye devletlerdeki siyasi ve ekonomik yapıların, kendi vatandaşlarının ve küresel Güney'den gelen sığınmacıların insan güvenliğini ikiye ayırmakta; bir grup, diğer grup güvensizliklerle karşı karşıya kaldığında güvende olacakmış veya hissedecekmiş gibi işletilmekte olduğu görülür. Ekonomik ve politik yapılar arasındaki etkileşimin bireyler için nasıl şiddet, korku ve endişe yarattığı, ırkçı ve yabancı düşmanı ideolojilerin büyümesi için verimli bir zemin sağlayan ve esasen Avrupa vatandaşlarının da güvensizlikleri üzerine kurulu göç politikalarının insan güvenliği merceği üzerinden değerlendirilmesiyle daha net anlaşılabilir.

II. “Sığınmacı Krizi”: Avrupa Birliği'nin İnsan Güvenliği Sınavı

İlk rüzgarları Kuzey Afrika'da esen Arap Baharı ve devamında Afrika ve Ortadoğu'da yaşanan iç savaşlar bu bölgelerde yaşayan insanları, güvenli bir hayat arama yolunda yer değiştirme durumunda bırakmış; oluşan büyük insan hareketliliği karşısında göç konusu Avrupa'nın gündeminde en üst sıraya yerleşmiş, buna mukabil AB'nin kapsamlı bir göç ve mülteci politikasına ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır³⁰. Ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanların Avrupa'ya sığınma çabası, Avrupa'da göç hareketi karşısında uygulanacak politikalar hususundaki belirsizlik üzerinden birlik-üye düzlemindeki gerginliği³¹, kopma noktasına getirecek düzeyde arttırmıştır³².

Mobility in the Neoliberal Age” James G. Carrier (der.) *After the Crisis, Anthropological Thought, Neoliberalism and the Aftermath*, London, New York: Routledge, 2016, s. 96-113.

³⁰ European Commission, “Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Towards a Reform of the Common European Asylum System and Enhancing Legal Avenues to Europe”, 6 Nisan 2016, [https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160406/towards_a_reform_of_the_common_european_asylum_system_and_enhancing_legal_avenues_to_europe_-_20160406_en.pdf)

[package/docs/20160406/towards_a_reform_of_the_common_european_asylum_system_and_enhancing_legal_avenues_to_europe_-_20160406_en.pdf](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160406/towards_a_reform_of_the_common_european_asylum_system_and_enhancing_legal_avenues_to_europe_-_20160406_en.pdf), (Erişim Tarihi: 02.03.2019)

³¹ Nazif Mandacı ve Gökay Özerim, “Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenlikleştirilmesi”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 10, No 39, 2013, s.105-130.

³² Lucas Schramm, “Exit from Joint-decision Problems? Integration and Disintegration in the EU's Recent Poly-crisis”, *European Review of International Studies*, Cilt 7, 2020, s.2-27.

Arap Baharı'nı takiben, çoğunluğu sığınmacılardan oluşan göç hareketliliğinin artması karşısında AB, kendi güvenliği ve sığınmacıların insan güvenliği arasındaki dengeyi kurma konusunda ciddi bir sınavla karşılaşmıştır. Avrupa devletlerine yapılan sığınmacı başvurularının ve Akdeniz'deki ölümlerin artması karşısında geliştirilen gündem, 2011'den beri uygulanan ve AB Komisyonu'nun, genellikle sığınmacıların insan haklarını koruyan ve destekleyen “göçmen merkezli bir yaklaşım” geliştirme gerekliliğinin altını çizdiği “Göç ve Hareketliliğe İlişkin Küresel Yaklaşım'a”³³ ek olarak göç yönetimini güçlendirme adına atılmış bir adımdır. Bu çok gerekli fakat geç kalınmış adımın atılmasındaki amaç, düzensiz göçle mücadele ederek ve göçün kaynaklarına ilişkin kalkınma yardımlarında bulunarak sınır ve göç yönetiminin güçlendirilmesi olarak özetlenebilir. Buradan da anlaşılacağı gibi, Küresel Yaklaşım, göçün öncelikle AB sınırlarının güvence altına alınarak yönetilmesine dayanan bir “dışsallaştırma” stratejisidir ve göçmen merkezlilik bu noktada sığınmacıların geliş güzergahları üzerinde engellenip emniyetli bir biçimde geri gönderilmelerinin sağlanmasını ifade eder³⁴. AB üyesi ülkelerin, insan hareketliliğinin artması karşısındaki ilk reflekslerinin yasal göç yollarını aşamalı olarak kapatma şeklinde olması³⁵ bu görüşü destekler niteliktedir.

2015 yılında göç akınının çok büyük boyutlara ulaşması üzerine, AB, Haziran 2015'te, “Avrupa Göç Gündemi” adıyla yeni göç politikasını

³³ Global Approach to Migration and Mobility, 18 Kasım 2011, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52011DC0743>, (Erişim Tarihi: 11 Ekim 2019).

³⁴ Başlangıcında AB göç rejiminin “insan merkezli olma” gibi siyasi-normatif bir boyuta haiz olduğu düşünülebilir. William Walters, “Foucault and Frontiers: Notes on the Birth of the Humanitarian Border”, Ulrich Bröckling, Susanne Krasmann ve Thomas Lemke (der.), *Governmentality: Current Issues and Future Challenges*, Routledge, 2010, s.139. Bu boyutun ilk yansıması, göç yönetiminin, göçmenleri insan kaçakçılığından koruması gerektiğinin ve göçmenlerin “özgürlük, güvenlik ve adalet” noktalarında haklarının olduğunun altını çizen “Tampere Programı'nda” görülmektedir. Tampere Council Conclusions 1999, 15 Ekim 1999, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/tampere-council-conclusions-1999_en, (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2019). Ancak bu yaklaşım 2001'de ABD'de ve takip eden dönemde Avrupa'da yaşanan terör saldırılarından sonra yerini geleneksel güvenlik kaygılarına bırakmıştır ve Arap Baharı sonrası yaşanan sığınmacı krizi ile de klasik yaklaşıma paralel bir anlayışın yeniden yükselişe geçtiğini söylemek mümkündür. Sergio Carrera ve Thierry Balzacq, “The Hague Programme: The Long Road to Freedom, Security and Justice” Sergio Carrera ve Thierry Balzacq (der.), *Security Versus Freedom*, Aldershot, Ashgate Publishing, 2013, s.34.

³⁵ Sergio Carrera ve Elspeth Guild, E, *Irregular Migration, Trafficking and Smuggling of Human Beings - Policy Dilemmas in the EU*, Brüksel, Centre for European Policy Studies, 2016, s.1.

uygulamaya başlamış³⁶, AB Komisyonu, ilk varış ülkeleri olan Yunanistan ve İtalya’da oluşan baskının azaltılması için, sığınmacıların buralardan alınıp diğer AB üyesi ülkelere yerleştirilmeleri yönünde bir yol haritası belirlemiştir. Buna bağlı olarak sığınmacıların üye devletlere yerleştirilmesi dışında, AB Komisyonu, Kopenhag kriterlerini yerine getirmiş olan birlik üyeliğine aday ülkeler üzerinden bir liste oluşturmuştur³⁷. Bazı ülkeler mesele hakkındaki uluslararası hukuk metinlerinde konu ile ilgili düzenlemeler olmasına karşın, ülkelere gelen sığınmacılar konusunda gerekli prosedürleri yerine getirmemiş ve bu şekilde kendi vatandaşlarının emniyeti kisvesi altında sınırlar kapatılmış; sığınmacılara hakları ihlal edilir şekilde muamele edilmiştir³⁸. “Sınır güvenliği” anlayışı insan hareketliliğinin doğal olarak kriminalize edilmesi neticesinde AB kamuoyunun büyük çoğunluğunda refah sistemlerini kötüye kullanmak için gelen “sahte sığınmacılar” algısını beraberinde getirmiştir³⁹. Böylece esasen; mülteci, sığınmacı, ekonomik göçmen ayrımı, AB için “iyi göçmen”, “kötü göçmen” gibi sığınmacı karşıtı, ırkçı ve yabancı düşmanı popülizmi destekleyen⁴⁰ belirsiz bir düzleme kaymıştır⁴¹. Bu durum uygulamada AB’nin, insan güvenliği yaklaşımında bir dikotomi ürettiğini ortaya koyar. Bu dikotominin ayaklarından birisini AB üyesi ülkelerin vatandaşlarının güvenliği oluştururken, bunun karşısında Akdeniz’in Güneyi ve Ortadoğu’dan gelen sığınmacıların güvenliği bulunmakta ve bu bağlamda birinin güvenliği diğerinin güvensizliğini ifade etmektedir.⁴² Üstelik, AB vatandaşlarının sözde güvenlik ve haklarını önceleyen anlayış, düzensiz göçün durdurulmasında başarısız olmuş hatta daha da teşvik etmiştir. Bu dikotomi Avrupa-merkezli bir “göçmen” kavramsallaştırması, başka bir deyişle ötekileştirilmiş insan algısı yarattığından ciddi bir sorunsal olarak görülmelidir. Zira ciddi kısıtlamaların, gerçeğin ötesinde bir zeminde bahsedilenin güvenleştirilmesinin, AB vatandaşları ve bütün göçmenlerin

³⁶ European Agenda on Migration, 13 Mayıs 2015, www.ec.europa.eu:https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en, (Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2018).

³⁷ *Migration into the EU: A First Look at the Impact*, 2015, Deutsche Bank Research.

³⁸ Annalisa Lendaro, “A European Migrant Crisis”? Some Thoughts on Mediterranean Borders”, *Studies in Ethnicity and Nationalism*, Cilt 16, No 1, 2016, s.150-151.

³⁹ Helen Dempster ve Karen Hargrave, “Understanding Public Attitudes towards Refugees and Migrants”, Working Paper 512, Overseas Development Institute, London, 2017, s.10., Ali Bilgic, *A Necessary...* s.8.

⁴⁰ Ruth Wodak, *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*, SAGE, London, 2013.

⁴¹ Bilgic, *A Necessary...*, s.11.

⁴² Ali Bilgiç, *A Human Security Perspective on Migration: A Compass in the Perfect Storm - Inaugural Lecture Prince Claus Chair in Development and Equity*. International Institute of Social Studies, 2018.

güvenliklerini tehdit ettiği⁴³ öne sürülebilir. Esasen hareketlilik karşısında Avrupa’da uygulanan tüm bu politikaların temelinde yer alan yaklaşım, sığınmacıların insan güvenliğinin bütünüyle göz ardı edildiğini kanıtlar niteliktedir. Ancak Avrupa’da yükselişe geçtiği görülen göçmen karşıtı söylem, birlik düzeyindeki belgelerle insan güvenliği bağlamında çizilen normatif yaklaşımın, pratiğe aktarılmadığının en somut ispatlarından birisini teşkil etmektedir. Bunun daha net anlaşılabilmesi için, göçmen karşıtı retoriğe biraz daha yakından bakmak gerekir.

Diğer üye ülkelerde de vücut buluyor olmakla birlikte⁴⁴, Avrupa Birliği içerisinde, göçmen karşıtlığının hızlı bir yükselişte olduğu söylenebilecek ülkelerin başında, AB’nin birlik üyelerine zorunlu kotalar getirerek sığınmacıları yerleştirme politikasına karşı çıkan Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Slovakya gelir.⁴⁵ Bu ülkelerdeki ilgili retorik, birlik düzeyinde bir engelle karşılaşmaması bir yana çok çarpıcı olması bakımından da insan güvenliği çerçevesinde işaret edilen noktaya dair güçlü bir örnek teşkil etmektedir. Bahsedilen karşıtlık ve medya ile resmi kanallar üzerinden, bahse konu ülkelerin siyasi elitlerinin gerçekleştirdiği açıklamalar, sığınmacılar konusunda kamuoyunda ciddi bir önyargının oluşmasına ve buna bağlı olarak da ülkelerin ve dolayısıyla birliğin politikalarının tüm göçmenlerin insan güvenliğini etkileyecek şekilde seyretmesine sebep olabilecek durumdadır. AB’nin sığınmacılar konusundaki politikalarına yönelik eleştirilerin de merkezine yerleşmiş olan⁴⁶ ve siyasi elitin retoriğine yansıyan bu karşı tutumun, sığınmacılar özelinde, mevcut göçmenleri de içine alacak şekilde genişletildiği retorik örnekleri incelediğinde rahatlıkla görülebilir. AB’nin göç politikalarında

⁴³ Bilgiç ve diğerleri, A Necessary..., s.11.

⁴⁴ Yapılan çalışmalar AB ülkeleri geneline atfedilebilecek göçmen karşıtlığının, Kuzey ülkelere nazaran Doğu ülkelerinde daha fazla olduğunu göstermektedir. bkz. Jelena Novakovic, *The Migrant Crisis in the European Union and Nationalist Sentiment in Host Countries*, San Francisco State University, 2017, San Francisco, California.

⁴⁵ “Czech, Slovak Leaders Reject Refugee Quotas”, *Deutsche Welle*, 7 Eylül 2015, <https://www.dw.com/en/czech-slovak-leaders-reject-refugee-quotas/a-18699130>, (Erişim Tarihi: 18.09.2019); Matina Stevis-Gridneff ve Monika Pronczuk, “E.U. Court Rules 3 Countries Violated Deal on Refugee Quotas”, *The New York Times*, 2 Nisan 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/02/world/europe/european-court-refugees-hungary-poland-czech-republic.html>, (Erişim Tarihi: 03.04.2020).

⁴⁶ Kristina Bakkaer Simonsen, “The Democratic Consequences of Anti-immigrant Political Rhetoric: A Mixed Methods Study of Immigrants’ Political Belonging”, *Political Behavior*, 2019, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11109-019-09549-6#citeas> (Erişim Tarihi: 12.12.2019); Cassilde Schwartz, Miranda Simon, David Hudson ve Jennifer vanHeerde-Hudson, “A Populist Paradox? How Brexit Softened Anti-Immigrant Attitudes”, *British Journal of Political Science*, 2019, <http://repository.essex.ac.uk/25487/> (Erişim Tarihi: 12.12.2019).

mevcut “ön saf” güvenlik modelinin küresel bir stratejiyle değiştiren farklı bir sistemik yaklaşıma ihtiyaç duyduğu⁴⁷ daha bu aşamada karşımıza çıkar. Ancak, büyük ölçüde 2018 Küresel Göç Sözleşmesi’nde⁴⁸ kabul edilenle eşleştiği görülen bu sistemik yaklaşım, aşağıda göçmen karşıtı retorik’in incelendiği bölümdeki bazı Avrupa ülkelerinin radikal sağcı partilerinin dar görüşlü ve yoğun direnişiyle karşılaşmaktadır⁴⁹.

A. İnsan Güvenliğinin Çözülüşü: Avrupa’da Yükselen Göçmen Karşıtı Retorik

Avrupa’daki göçmen karşıtı retorik’in toplumsal gruplar ekseninde ulaştığı boyutları, düğümlendiği noktaları ve siyasal iktidar düzleminde nasıl araçsallaştırıldığını örneklendirmeden önce, retorik’in insan güvenliğini söylemini nasıl çözdüğünü biraz daha somutlaştırmamız gerekir. İnsan güvenliği merceğine alındığında Avrupa ülkelerindeki siyasi elitin sığınmacılar özelinde ve fakat tüm göçmenleri içine alacak şekilde pejoratif bir karaktere büründürdüğü retorik “sığınmacı krizinin” yanında birlik-üye düzlemindeki gerilime dair de önemli bir açılım sunabilecektir. AB’nin yaklaşımının, insan hakları perspektifine atıf bulunan ancak sınır güvenliği mantığıyla işleyen bir göç yönetimine işaret ettiğini yukarıda belirtmiştik. Göçmenler, AB vatandaşları ve Avrupa’nın küresel komşuları için ortak bir düzlem ifade eden insan güvenliği yaklaşımının verimli bir şekilde sınır güvenliği mantığının hakimiyetinin yerini alabileceği ve insan hakları perspektifini tamamlayabileceği⁵⁰ düşüncesinden hareket edildiğinde AB’nin normatif bir çerçeve içerisine alarak insan güvenliği söyleminin altını çizmesi anlam kazanır. Ancak, insani kalkınmayla birlikte insan güvenliğinin iki temel sütunundan diğerini oluşturan insan hakları düşüncesi, bu noktada adaletli ve yapıcı bir düsturla bir arada bulunmayı sağlayan bir değer olarak konumlanmıştır ve göçmen karşıtı söylem yapısal olarak bu değeri ortadan kaldırmaktadır. Bu durumda insan güvenliğinin dayanak noktalarından birisi tamamen ortadan kalmış olacağından, siyasi elitin

⁴⁷ Ruben Andersson, Valerie Arnould, Vesna Bojicic-Dzelilovic, Emmanuel Darmois, Alex de Waal, Francesco Giomelli, Mustafa Haid, Rachel Ibreck, Mary Kaldor, and Natasa Kandic, *From Hybrid Peace to Human Security: Rethinking EU Strategy toward Conflict. The Berlin Report of the Human Security Study Group Presented to High Representative of the Union for Foreign Affairs & Security Policy Federica Mogherini*, London School of Economics, 2016.

⁴⁸ United Nations, *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*, UN, New York, 2018, https://www.un.org/pga/72/wp-content/uploads/sites/51/2018/07/180713_Agreed-Outcome_Global-Compact-for-Migration.pdf (Erişim: 02.08.2020)

⁴⁹ Bilgiç ve diğerleri, *A Necessary...*, s.18.

⁵⁰ Bilgiç ve diğerleri, *A Necessary...*, s.5.

derinleşen göçmen karşıtı retoriğinin insan güvenliğinin çözülüşü olarak değerlendirilmesi gerekir.

Birinci ağızdan sarfedilen göçmen karşıtı söylemin Çek Cumhuriyeti'ndeki durumu⁵¹ incelendiğinde, retoriğın büyük ölçüde göçmenlerin Avrupa'nın dışında tutulması ve İslam karşıtlığı temeline yerleştirildiği görülür. Çek Cumhuriyeti'nin 2013 yılından beri Cumhurbaşkanı olan; karşı çıkışları, sert tavırları ve öfkeli yapısıyla tanınan⁵² Miloš Zeman⁵³, 2015 yılının Aralık ayında verdiği bir röportajda, "Avrupa dışından gelen göçmenlerin, özellikle de Müslümanların, Avrupa ile bütünleşmesinin imkansız olduğunun"⁵⁴ altını çizmiştir. Zeman bunun yanında, 2015 yılında krize dönüşen göç dalgalarını, "Avrupa'nın istilası" olarak yorumlamış ve İslam'ı da Nazizm ile karşılaştırmıştır⁵⁵. Krizin başlangıcından itibaren çok katmanlı olarak, göçmen karşıtı pejoratif bir söylem ortaya koyan Zeman⁵⁶, "Müslüman sığınmacıların Avrupa'ya katı din hukuku kuralları getirmek istediklerini" söylemiş ve bu düşüncelerini de hayali bir senaryo üzerinde kurgulayarak "kadınların güzelliğine ilişkin algımızı yitireceğiz, zira onlar (göçmenler) tarafından baştan ayağa burka giydirilerek kapatılacaklar ve yüzleri yalnızca bir tülün arkasından görülebilecek" şeklinde, kamuoyunda göçmenlere karşı ciddi bir karşı tutuma sebep olabilecek sözlerle dile getirmiştir⁵⁷.

⁵¹ 2015 yılı, yani sığınmacı krizi, Çek kamuoyu için, göç ve sığınmacılar konusunda negatif bir değişimi simgelemektedir. Bu dönemden itibaren göç konusu ana akım medyada üst sıralarda yer alarak, toplum içerisinde kutuplaşmanın kaynağı olmuştur. Bu noktada, medyada göçmenlerle ilgili mevcut bilgilerin önyargılı ve kasıtlı olarak yanlış aktarılmasına bağlı olarak, "Çek halkının göçle ilgili konulardaki farkındalığının, AB ortalamasının altında olduğunun" belirtildiğini vurgulamak gerekir. Jakub Janda, "Czech President is Russian Trojan Horse", *Euobserver*, 10 Haziran 2016, <https://euobserver.com/opinion/133789>, (Erişim Tarihi: 08.08.2018).

⁵² Margaret E. Cave ve Briana M. Roberts, "A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism, Xenophobia, and Far-Right Extremism in Response to the Refugee Crisis" *Honors Theses AY*. Wyoming Scholars Repository, University of Wyoming, 2017, s.17.

⁵³ Rusya Devlet Başkanı Viladimir Putin ile yakın siyasi ilişkiler tesis ettiği bilinen Zeman, yine göçmen karşıtlığıyla da bilinen ABD Başkanı Donald Trump'a bu konudaki desteğini de sesli bir şekilde dile getirmiştir. Göreve geldiği yıldan itibaren, kamuoyunda büyük bir taban yakalayamamış olan Zeman'ın, Avrupa'da yükselen trende paralel olarak sığınmacı krizi karşısındaki yorumlarının, gittikçe daha geniş kesimlerde desteklenmesi sonucunu doğurduğu görülmektedir. Janda, *Czech President...*2016.

⁵⁴ Jan Culik, "Meet Miloš Zeman – The Czech Republic's Answer to Donald Trump", *The Conversation*, 9 Aralık 2015, <http://theconversation.com/meet-milos-zeman-the-czech-republics-answer-to-donald-trump-52036>, (Erişim Tarihi: 02.02.2020).

⁵⁵ Robert Tait, "Miloš Zeman: The Hardline Czech Leader Fanning Hostility to Refugees", *The Guardian*, 14 Eylül 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/sep/14/milos-zeman-czech-leader-refugees>, (Erişim Tarihi: 07.12.2018).

⁵⁶ Cave ve Roberts, "A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism..." s.18.

⁵⁷ Krishnadev Calamur, "European Refugee Crisis: A 'Systematic' Violation of Human Rights", *The Atlantic*, 22 Ekim 2015,

2015- 2017 yıllarında yapılan Eurobarometre anketlerinde, Çek Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların %80'inden fazlası, sığınmacı krizini takip eden dönemde AB üyesi ülkeler dışından göçmenlere karşı olumsuz tutumlar göstermişlerdir.⁵⁸Yine 2015 yılı içerisinde Masaryk Üniversitesi'nde yapılan medya araştırması, Çek medyasında sığınmacıların, insani ve sosyal bir sorundan ziyade büyük ölçüde bir güvenlik problemi olarak yansıttığını ve sığınmacıları ifade ederken medyada kullanılan dilin insanlık dışı unsurlar barındırdığını belirtmektedir. Bu bağlamda sığınmacı sayısının artışı genel olarak “tsunami” veya “işgal” olarak adlandırılırken, sığınmacılar “akın eden” ve “yakalanarak bir yere yerleştirilmeleri gereken” nesnelere olarak tanımlanmıştır.⁵⁹

Göçmen karşıtı retorikğin ön plana çıktığı bir diğer Avrupa ülkesi de Slovakya'dır ve 2018 yılına kadar Slovakya Başbakanı olan Robert Fico⁶⁰ da sığınmacı krizi karşısında birçok kez Zeman'ın göçmenler konusundaki düşüncelerini paylaştığını ortaya koyan ifadeler kullanmıştır. 2016 yılının Ocak ayında Fico, yaptığı açıklamayla etnomerkezci yaklaşımını ortaya

<https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/10/czech-republic-un-human-rights-refugees/411862/>, (Erişim Tarihi: 08.12.2018). Avrupa Birliği'nin yeniden yerleştirme programı çerçevesinde Çek Cumhuriyeti için ayrılmış olan 2,691 kişilik sığınmacı kotasından, dini inanç üzerinden bir ayrımcılık yapılarak, yalnızca Hıristiyan olduklarını ifade eden Iraklı 12 kişi, Çek Cumhuriyeti tarafından sığınmacı olarak kabul edilmiştir. “Immigration Detention in Czech Republic”, s.7.

⁵⁸ Dusan Drbohlav ve Krystina Janurova, “Migration and Integration in Czechia: Policy Advances and the Hand Brake of Populism”, *Migration Policy Institute*, 6 Haziran 2019, <https://www.migrationpolicy.org/article/migration-and-integration-czechia-policy-advances-and-hand-brake-populism>, (Erişim Tarihi 28 Nisan 2020).

⁵⁹ Ibid. Aralık 2018'de kabul edilen Küresel Göç Mutabakatı'nı reddeden Avrupa Birliği ülkelerinden birisi de Çek Cumhuriyeti'dir. Global Detention Project, Country Report, “Immigration Detention in Czech Republic: We will not Accept Even One More Refugee”, Aralık 2018,

<https://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/czech-republic>, (Erişim Tarihi: 18.03.2020). Ülkenin başbakanı Anrej Babis 2018 yılının Temmuz ayında, ülkenin bütün güvenliğini “yasadışı göçün” engellenmesine bağlayarak; “Hükümetimizin, en çok halkımızın güvenliği için çalışacağına söz veriyorum. “Yasadışı göçe” karşı savaşağız ve Avrupa'daki çıkarlarımız için de.” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Çek Cumhuriyeti'nde hükümetin en üst seviyesinden yapılan ve göçmen karşıtlığını açık şekilde ortaya koyan bu söylemin, sıklıkla bütün göçmenleri içine alacak şekilde pejoratif bir karaktere büründüğü görülmektedir. Bu şekilde sığınmacılara yönelik, hakarete varan pejoratif söylemin toplum içindeki kutuplaşmayı arttırdığı, bu anlamda medyanın araçsallaştırıldığı ve bu kutuplaşmanın, insan güvenliğinin özellikle toplumsal güvenlik bileşenini büyük ölçüde zedelediği söylenebilir.

⁶⁰ Zeman ile kıyaslandığında tavırlarının ve ifadelerinin daha yumuşak olduğu bilinmekteyse de, Fico'nun politik duruşunun genel olarak popülist ve aşırı bir çizgide olduğu söylenebilir. Petra Burzova, “Towards a New Past: Some Reflections on Nationalism in Post-socialist Slovakia”, *The Journal of Nationalism and Ethnicity*, Cilt 40, s. 880.

koyarken, “Çok kültürlü Avrupa fikri başarısız olmuştur”, “farklı bir yaşam ve düşünce tarzı ile farklı geçmiş ve dine sahip olan insanların doğal entegrasyonu mümkün değildir”⁶¹ ifadelerini kullanmış ve bu düşünce, Slovakya’daki Katolik kesimden büyük bir destek görmüştür. Üstelik aynı yaklaşım, 2016 seçimlerinde Slovak Ulusal Partisi tarafından “Etnik, kültürel ve toplumsal Slovak bütünlüğünün, farklı kültürel, etnik, dini ve sosyal çevreden gelen ‘yasadışı’ göçmenlerden koruma” ifadesiyle, parti propagandasında kullanılmıştır.⁶² Slovakya’nın, Avrupa Birliği’nin, göçmenlerin sorumluluğunu üye ülkeler arasında dengeli bir şekilde paylaşırma çabasının bir ürünü olarak düşünülebilecek olan kota sistemine karşı çıkışını ifade ederken Başbakan Fico, 2016 yılının Mayıs ayında verdiği bir röportajda, “Slovakya’da İslam’a yer yok” ifadelerini de kullanmıştır.⁶³

2017 yılında Slovakya’nın başkenti Bratislava’da düzenlenen “Uluslararası Din ve Göç Konferansı’ndaki” konuşmasında, Bratislava Başpiskoposu ve Slovakya Katolik Piskoposlar Konferansı Başkanı Stanislav Zvolenski, “göçmenlerin Slovakya’daki demografik denge ve kültürü olumsuz yönde etkileyeceğini ve bu nedenle göçmenlerin ülkeye girişine izin verilmemesi gerektiğini” söylemiştir. Konuşmasının devamında Zvolenski, göçmen karşıtı retorik’in ulusal güvenlik ile kültürün muhafazasının bir sentezi olarak karşılık bulduğunu gösterir şekilde, ülkede yaşanan şiddet eylemleri ile Müslüman göçmenler arasında ilişki kurarak, “Müslümanlar ülkede ne kadar çok olursa, Slovakya o denli güvensiz olacaktır” şeklinde bir ifade kullanmıştır.⁶⁴ Zuborova ve Borarosova’nın göç hareketliliğinin Avrupa için sığınmacı krizine dönüştüğü 2015 Mayıs’ından 2016 Mart’ına kadar, Slovak siyasi elitinin, yazılı ve görsel medyadaki, göç

⁶¹ Aaron Walter, “Islamophobia in Eastern Europe: Slovakia and the Politics of Hate”, *EEGA*, Special Issue No.1, 2018, s.60.

⁶² Ibid.

⁶³ Ishaan Tharoor, “Slovakia’s Leader Said Islam Has “No Place” in His Country. Now He’s Taking a Leadership Role in the EU”, *The Washington Post*, 21 Haziran 2016, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/21/the-next-e-u-president-says-islam-has-no-place-in-his-country/>, (Erişim Tarihi: 10.12.2018). Slovak siyasetindeki bu din merkezli ve İslamofobik göçmen karşıtı yaklaşımın, 2015 yılında, AB’nin 40.000 mülteciyi Avrupa ülkelerine yerleştirmesini öngören planı çerçevesinde, Türkiye, İtalya ve Yunanistan’daki kamplardan “değerlendirme aşamasında olanlardan ancak Hristiyan olduklarını ifade eden” 200 kadar sığınmacının Slovakya tarafından mülteci olarak kabul edileceğinin açıklanmasıyla doruğa ulaşmış olduğu söylenebilir. “Migrants Crisis: Slovakia Will Only Accept Christians”, *BBC News*, 19 Ağustos, 2015, <https://www.bbc.com/news/world-europe-33986738>, (Erişim Tarihi: 13.10.2018).

⁶⁴ “Bratislava Başpiskoposundan Müslüman Göçmenler için Tartışılacak Yorum”, *Sputnik Türkiye*, 21 Şubat 2017, <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201702211027328964-baspiskopostan-musliman-gocmenler-icin-tartisilacak-yorum/>, (Erişim Tarihi: 10.12.2018)

ve mülteciler bağlamındaki söylemlerini analiz ettikleri çalışmalarında da, tüm göçmenlerin (özellikle Müslüman sığınmacıların) ülkenin ulusal güvenliği için büyük risk oluşturduğu noktasında toplandığı ortaya konulmuştur⁶⁵. Bu anlamda, Mayıs – Eylül döneminde göçmen kotalarının zorlayıcılığı üzerinde yoğunlaşan retorik, krizin yükselişe geçtiği Eylül ayından itibaren sığınmacıları (özellikle Müslümanları) “risk” ve “terörist” olarak nitelendiren ötekileştirici bir karaktere bürünmeye başlamıştır⁶⁶. Bu tarihten itibaren göç olgusunun yalnızca bir güvenlik meselesi olarak değerlendirilmediği aynı zaman göçmenlerin, “tecavüzcü” ve “dini köktenciler” olarak nitelendirilmeye başlandığı görülmektedir⁶⁷. Bu dönemde terörist eylemlerle ve kamusal alanlarda cinsel taciz vakalarıyla Müslüman göçmenler arasında bağ kurularak, “ülkedeki bütün Müslümanların gözlemlendiği” politikacıların söylemlerinde sıklıkla vurgulanmıştır.⁶⁸

Slovakya’da göçün güvenlik bağlamındaki retorikinin analizini yaptığı çalışmasında Androvicova, sığınmacı krizinin arkasından, göçün Slovakya’da marjinalleştirildiğini ve göçmenlerin; politikacıların ifadelerinde, önemli ölçüde “diğerleri” olarak konumlandırılıp, farklı kültürleri ve farklı davranışlarıyla (şiddet içeren davranışlar olarak ifade edilmektedir) Slovaklar için tehlike arz eden insanlar olarak damgalandığını ortaya koymaktadır⁶⁹. Dahası, bu çerçevedeki hakim söylem, mültecilere yardım etme konusunda gönüllü olan Slovakları da, “mantıksız”, “sorumsuz” ve hatta “tehlikeli” olarak nitelendirerek, ötekileştirmekte⁷⁰ ve insan güvenliğinin tesisine yönelik toplumdaki sembolik engelleri de güçlendirmektedir.

Benzer şekilde Macaristan’da da insan hareketliliğinin başlangıcından itibaren göçmenlere pozitif muamele yönünde bir söylemin geliştirilmemiş; bilakis bu bağlamdaki negatif söylemin saygınlık kazanmış olduğu

⁶⁵ Viera Zuborova ve Ingrid Borarosova, “Migration Discourse in Slovak Politics. Context and Content of Migration in Political Discourse: European Values versus Campaign Rhetoric”, *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, Cilt 11, No 1, 2017, ss 1-19.

⁶⁶ Ibid. s.11.

⁶⁷ Ibid. s.18.

⁶⁸ Ibid. s.12.

⁶⁹ Jarmila Androvicova, “The Migration and Refugee Crisis in Political Discourse in Slovakia: Institutionalized Securitization and Moral Panic”, Haziran 2017, https://www.researchgate.net/publication/317674879_The_Migration_and_Refugee_Crisis_in_Political_Discourse_in_Slovakia_Institutionalized_Securitization_and_Moral_Panic, (Erişim Tarihi 23 Nisan 2020)

⁷⁰ Ibid. s.64.

görülmektedir.⁷¹ Öyle ki, insan hakları konusunda kötü bir ünü bulunan Macaristan Başbakanı Viktor Orban'ın, sığınmacı kriziyle göçmen karşıtı retorik gücünü bir aktörü haline geldiği dahi söylenebilir durumdadır⁷² ve hatta Orban'ın tutumu, sığınmacıların yanında tüm göçmenlere yönelik insan hakları ihlallerine açık destek vermeye kadar varmıştır⁷³. Orban'ın, Hıristiyan Avrupalı kimliğinin korunması temelinde ahlaki bir zemin yaratmaya çalışarak ortaya koyduğu göçmen karşıtı söylemleri, seçim kampanyalarının süresi ile sınırlı değildir. Örneğin 2017 yılının Mart ayında gerçekleştirdiği bir konuşmasında Orban, sığınmacı krizini “ Terörün Avrupa’ya Gelen Truva Atı” olarak nitelendirmiştir.⁷⁴ Açıktır ki bu söylem, tüm Hıristiyan Avrupa ve Macaristan ile Macaristan’a giren göçmenler başta olmak üzere tüm Müslümanlar arasında doğal bir savaş olduğunu; savaş ve terörizmden kaçarak barınacak yer arayan sığınmacıları tehdit olarak konumlandırarak, göçmenler ile geri kalanların kaçınılmaz bir savaş içerisindeymiş gibi düşünülmesi gerektiğini ifade eder. Son olarak Mart 2020’de yaptığı açıklamada Viktor Orban, Covid-19 pandemisi ile göçmenler arasında bağ kurarak, “İki cepheli bir savaştayız... bir cepheye göç deniyor, diğer cephe de coronavirus bulunuyor. Bu iki cephe arasında bir bağ var, her ikisi de hareketle yayılmaktadır”⁷⁵ demiştir. Ayrıca Macaristan’da bulunan ve Covid-19 ile enfekte olan İranlı öğrencileri sınır dışı etme planı ile ilgili olarak “... hastalığın yabancılar arasında yayıldığı...”⁷⁶ şeklindeki açıklaması, Macaristan’da bulunan bütün “yabancıların” Covid-19 ve diğer zararlıların taşıyıcıları olarak gösterilerek, halk arasında göçmenlere karşı öfke yaratmayı hedeflediği açıktır. Terör ile ilişkilendirilmelerinin yanında, göçmenlere “hastalık bulaştırıcılar” etiketi

⁷¹ Cave ve Roberts, “A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism...” s.23.

⁷² Viktor Orban, ırkçı ve bu anlamda neo-Nazi olarak nitelendirilen Jobbik Partisi’nin Macaristan’da yükselişe geçmesi karşısında, bilinen göçmen karşıtlığını daha da sertleştirerek yabancı korkusu temeline dayanan oldukça sert bir retorik geliştirmiştir. Istvan Rev, “Hungary’s Politics of Hate”, *The New York Times*, 25 Eylül 2015, <https://www.nytimes.com/2015/09/26/opinion/hungarys-politics-of-hate.html>, (Erişim Tarihi: 08.12.2018).

⁷³ Cave ve Roberts, “A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism...” s.23.

⁷⁴ Pablo Gorondi, “Hungary Blasted for Rule Detaining Refugees in Containers”, *AP News*, 7 Mart 2017, <https://apnews.com/daf51fe20df74221b2a79002f2652467>, (Erişim Tarihi 2 Eylül 2018)

⁷⁵ Dalibor Rohac, “Hungary’s Prime Minister is Using the Virus to Make an Authoritarian Power Grab”, *The Washington Post*, 25 Mart 2020.

⁷⁶ Shepherd Mutsvara, “Political Rhetoric Linking Migration to Coronavirus Stokes Up Xenophobia”, 7 Nisan 2020, *Liberty Voice*, <https://guardianlv.com/2020/04/political-rhetoric-linking-migration-to-coronavirus-stokes-up-xenophobia/>, (Erişim Tarihi 10 Nisan 2020)

yükleyen siyasi retoriğin, Macaristan toplumundaki yabancı korkusunu yaygınlaştırmakta olduğu ve bu noktada, hükümetin sığınmacı krizi karşısındaki politikalarını güçlendirmek için “olağan üstü hal” kisvesiyle Covid-19 pandemisini araçsallaştırdığı görülmektedir.

Orta Avrupa’da yükselen popülist tabloya eklenen önemli figürlerden biri olarak Polonya’da AB karşıtı aşırı sağ kanattan Hukuk ve Adalet Partisi’nin 2015 yılında iktidara gelmesiyle -2015 yılı seçim kampanyalarının da ana enstrümanı göçmen karşıtlığı olmuştur⁷⁷- siyasi sağa paralel olarak göçmen karşıtı söylemin güç kazandığı ve bunun toplum nezdinde de büyük ölçüde yansıma bulduğu görülür⁷⁸. Polonya’da göçmen karşıtı retoriğin, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Macaristan’da olduğu gibi yoğunlaştığı nokta, yine “Avrupa’nın ve sonuç olarak Polonya’nın ‘Müslümanlaştırılması’ söylemidir⁷⁹. Seçim kampanyaları sırasında, o dönemde iktidarda bulunan “Sivil Platform” ne kadar göçmen kabul edileceğine ilişkin AB ile görüşmeler yapılması gerektiğinin üzerinde dururken, Hukuk ve Adalet Partisi terörizm tehdidi üzerinden Polonya’nın güvenliğini öne sürerek, göçmenlerin kabul edilmemesi argümanını savunmuş ve Polonya’nın geleneksel değerleri ve ulusal kimliğinin, AB’nin göçmenlerle ilgili olarak getirdiği yeni kotalarla bozulacağı savıyla, Avrupa Birliği’nin, sığınmacıların yeniden yerleştirilmesi konusunda aldığı karara şiddetle karşı çıkmıştır⁸⁰. Hatta Parti Başkanı Jaroslav Kaczynski seçim kampanyası sırasında, Nazi retoriğini hatırlatır şekilde, “göçmenlerin Polonya’ya parazit taşıyabileceklerini” dahi söylemiştir⁸¹. Polonya’nın yeni

⁷⁷ Kasia Narkowicz, “Refugees Not Welcome Here: State, Church and Civil Society Responses to the Refugee Crisis in Poland”, *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 2018, Cilt 31, No 4, s.365.

⁷⁸ 2015 yılı seçimlerinde Polonya’da siyasal iktidarın “Sivil Platform Partisi’nden” (Civic Platform) “Hukuk ve Adalet Partisi’ne” (Law and Justice) geçmesi, ülkede muhafazakar liberalizmden muhafazakar sağa geçişin somutlaşması ve sonuç olarak da göçmenlere karşı olan tutumun değişmesi neticesini doğurmuştur. 2015 genel seçimleri öncesinde Polonya Hükümeti, AB’nin göçmenlerin yeniden yerleştirilmesi planı kapsamında, 7000 göçmenin Polonya’ya gelişlerine izin vereceğine dair taahhütte bulunmuş ancak hükümetin değişmesi sonrasında bu kotaya karşı çıkmıştır. Narkowicz, “Refugees Not Welcome Here:...” s.365-366.

⁷⁹ Konrad Pedziwiatr, “Islamophobia in Poland: National Report 2016”, Enes Bayraklı ve Farid Hafez (der.), *European Islamophobia Report 2016*, SETA, 2017, s.411-443.

⁸⁰ Natalia Krzyżanowska ve Michał Krzyżanowski, “‘Crisis’ and Migration in Poland: Discursive Shifts, Anti-Pluralism and the Politicisation of Exclusion”, *Sociology*, Cilt 52, No 3, 2018, s.612-618.

⁸¹ Andrew Rettman, “Poland: Election Talk on Migrant ‘Protozoas’ Gets Ugly”, 14 Ekim 2015, *euobserver*, <https://euobserver.com/political/130672>, (Erişim Tarihi 23 Ekim 2018)

Başbakanı Beata Szydlo da, Brüksel’de 2016 yılında gerçekleştirilen terörist saldırılar sonrasında, sığınmacıların Polonya’ya gelişiyle aynı olayların Polonya’da da yaşanacağı düşüncesini öne sürerek, Polonya’nın sığınmacı kabul etmeyeceğini ifade etmiştir⁸². Polonya’nın önde gelen dergilerin göçü konu alan sayılarında “Geliyorlar!” ve “Mülteci Değil İstilacılar!” başlıklarının kullanıldığı⁸³ görülmektedir. Göçmen karşıtı söylem bu şekilde, özellikle sağ fraksiyona⁸⁴ yakın olan medya kuruluşları tarafından, “Müslüman istilası” vurgusuyla ve sıklıkla Müslüman göçmenlerin kalabalık bir şekilde bir arada bulunduğu görüntülerle şiddetlendirilmiştir⁸⁵. 2016 yılının ilk ayında Polonya basınına meşgul eden konuların başında, yılbaşı gecesi göçmenler tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen cinsel saldırı suçları gelmektedir. Şubat ayında Polonya’nın “*wSieci*” dergisinin, “Avrupa’ya İslami Tecavüz” (*Islamic Rape of Europe*) başlığıyla ve çığlık atan beyaz bir kadının üzerindeki AB bayrağının esmer bir el tarafından yırtılışını simgeleyen bir fotoğrafla yayınladığı yazı, tüm Avrupa’da dikkat çekmiştir. Hatta daha ılımlı olarak nitelendirilebilecek medya kuruluşları dahi, aynı dönemde, “geldiklerinde ne yapacağız?” şeklinde göçmenleri ötekileştiren başlıklara yer vermiştir.⁸⁶ Bunu takiben Polonya genelinde düzenlenen göçmen karşıtı gösteriler sırasında Müslümanların yanı sıra Musevilerin ve Romenlerin oluşturduğu azınlıklar da hedef alınmıştır⁸⁷. Öncelikli hedefin Müslümanlar olduğu gösterilerde, sıklıkla anti-semitik söylemin kullanılması, bunu kanıtlar niteliktedir. Aşırı sağcı “National-Radical Camp” tarafından organize edilen İslam karşıtı bir gösteri sırasında, göstericilerden biri, AB bayrağı taşıyan bir Musevi figürünü ateşe

⁸² Narkowicz, “Refugees Not Welcome Here:...” s.365.

⁸³ Konrad Pedziwiatr, “Islamophobia in Poland...” s.412.

⁸⁴ Sağ kanat içerisinde daha belirgin olsa da, ırkçı ve İslamofobik söylemlerin, göçmen krizinin yükselişe geçtiği dönemlerde, liberal görüş içerisinde politikacılar tarafından da kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, 2007-2015 döneminde iktidarda olan Sivil Platform Partisinden Katarzyna Bielanska’nın seçim propagandası sırasında esmer bir hamburger ekmeği resminin altında “Siyah Burgere Evet Göçmenlere Hayır!” yazılı bir poster kullanmıştır. 2015 seçimleri öncesinde sağ kanat içerisinde kurulan “Kukiz’15 Partisi” de benzer şekilde seçim kampanyasında, göçmenlerin “terörist oldukları” fikrini işlemiştir. Radikal sağa mensup politikacı ve Avrupa Parlamentosu üyesi Korwin-Mikke de seçimlerden bu yana Polonya siyasetinde yankılanan söyleme paralel olarak, Batı Avrupa ülkelerinin sığınmacıları Polonya’ya doluşturmak istediğini belirtmiştir. Narkowicz, “Refugees Not Welcome Here:...” s.365- 366.

⁸⁵ Cave ve Roberts, “A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism...” s.23.

⁸⁶ Narkowicz, “Refugees Not Welcome Here:...” s.367.

⁸⁷ Kasia Narkowicz, “Re-emerging Racisms: Understanding Hate in Poland”, 1 Haziran 2016, *Discover Society*, <https://discoversociety.org/2016/06/01/re-emerging-racisms-understanding-hate-in-poland/>, (Erişim Tarihi 18 Ekim 2018)

vermiştir ⁸⁸ . Göçmen karşıtı bir gösteri sonrasında, “Beyazların Avrupası’nın” yok olmak üzere olduğunu ve Müslümanların “ırz düşmanı” ve Musevilerin de Avrupa’yı domine eden emperyalistler olduğunu söyleyen biri hakkında nefret suçundan sorgulama başlatılmıştır. Aşırı sağ kanatta ONR mensubu olduğu belirtilen kişi hiçbir ceza almamış ve suçlama düşürülmüştür. ⁸⁹

Sığınmacıların suç oranını yükselttikleri, gittikleri ülkelerde vatandaşların iş bulma olanaklarını olumsuz yönde etkilediği, o ülkenin olanaklarını başkalarını gözetmeden kullanma girişimlerinin olduğu, eğitim seviyesini düşürdükleri gibi suçlamalarla da var olan önyargılar bir tehdit olarak yeniden üretilmektedir. Benzer retorik ve uygulama eksikliklerinin yaygınlaşması, göçmenlerin diğerleri için bütünüyle güvenlik sorunu olarak görülmesine geniş düzlemde meselenin çözümünden uzaklaşılmasına neden olmaktadır. Üstelik bütün göçmenler üzerinden yürütülen karşıtlık kampanyaları açık bir şekilde sosyal ve kurumsal olarak yabancı düşmanı tutumların daha sık tezahür etmesine yol açabilecek, devlet kurumlarındaki yetkilileri ve belediyeler, göçmenlere karşı ayrımcı uygulamalara teşvik edebilecektir. Avrupa Birliği ülkelerinin göçe ilişkin politikaları arasındaki farklılıklar esasen meselenin yalnızca insan hareketliliğine karşı verilecek tepki üzerinde uzlaşmamış olmasından daha fazlasını düşündürmektedir. Göçmen karşıtı retorik AB karşıtlığı ile bütünleştiği noktalarda ⁹⁰ bunun izlerini görmek mümkündür. AB ülkeleri içerisinde sağ popülizmin yükselişe geçmesi ve Arap Baharı sonrası Avrupa yönlü insan hareketliliğinin AB için bir krize dönüşmesi arasındaki paralellik AB tarihindeki en fırtınalı dönemlerden birisine işaret etmektedir. Bazı temel örtüşmeler ve ortak nedenler olsa da, genel olarak, Batı Avrupa’daki AB karşıtlığının artan gücü, Doğu Avrupalı popülistlerin hakimiyetinin temsil ettiği özel sorunla aynı olmayabilir ⁹¹ fakat insan güvenliği söyleminin, göçmen karşıtı retorikle, tüm Avrupa için çözülmüş olduğu söylenebilir.

Sonuç

İnsan güvenliğinin, bir “Avrupa Değeri” oluşturur şekilde normatif bir çerçeve olarak belirlenmesine karşın, sığınmacı krizinde Avrupa’da üretilen

⁸⁸ Narkowicz, “Refugees Not Welcome Here:...” s.367.

⁸⁹ Cave ve Roberts, “A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism...” s.23.

⁹⁰ BBC News, “Europe and right-wing nationalism: A country-by-country guide”, 13 Kasım 2019, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36130006> (Erişim: 16 Ağustos 2020).

⁹¹ bkz. Gabor Gyori, *The Political Communication of the Refugee Crisis in Central and Eastern Europe*, Policy Solutions and FEPS, Budapest, 2016.

politikaların ötekileştirici ve meseleyi dışsallaştırıcı olmasının yanında, insan güvenliği bağlamında da bütünüyle eksik olduğu açıktır. Bu anlamda yapılacak eleştiriler, Avrupa Birliği'nin, küresel bir 21. yüzyıl aktörü olarak uluslararası alandaki pozisyonunu, Avrupalılık ve bütünleşme değerlerini ve hatta küresel aktör olma iddialarının sorgulanmasına kadar uzatılabilir.

2015 yılındaki emsalsiz göç akını karşısında AB'yi bir krizle karşı karşıya bırakan iki unsurdan bahsedilebilir: Bunlardan ilki birlik düzeyindeki yetersiz politikalar ve ikincisi de sığınmacılar için etkili ve insani çözümler üretmedeki siyasi iradesizliktir. Kısa vadeli güvenlik algısı üzerinden şekillendirilen ve bu anlamda insan haklarını göz ardı eden girişimler, göç dalgalarının bir kriz haline gelmesine sebep olmuş ve “Değerler Avrupası'nın” insanların eşitliği ve seyahat özgürlüğü gibi temel dayanakları üzerinden sorgulanmasına yol açmıştır. Zira sığınmacıların sayısının artması karşısında insan odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi yerine, sınırların kapatılması ve kısıtlamalar ekseninde adımlar atılmıştır. Bunun neticesinde de, insan haklarının ve bunlar karşısındaki sorumlulukların ihlaline sebebiyet veren askerileşme, denetleme, engelleme, sınır dışı etme ve ötekileştirme ile karakterize olan bir politik görünüm çıkmıştır. Bu görünümün, insan güvenliği söylemiyle uyumlaştırılmış sığınmacı odaklı bir yaklaşımla yeniden şekillendirilmesinin de sorunun çözümünde etkili olacağı açıktır. Aksi durumda sığınmacı krizi özelinde göç olgusunun, içinde barındırdığı potansiyelle sürekli yeni güvensizlik alanları oluşturan, kronik bir meseleyi teşkil edeceği söylenebilir. Zira dışlama, zorlama, tecrit etme gibi yöntemler üzerinden inşa edilmeye çalışılan şey sonsuz bir güvensizlik ortamı yaratmaktan başka bir şey olmayacaktır. Göç politikalarının insan odaklı bir yaklaşımla yeniden şekillendirilmesi sürecinde, AB vatandaşlarının piyasa taleplerinde ortaya çıkan ihtiyaçları ve istekleri, göçle ilgili korkuları ve kaygıları da hesaba katılmalı ancak bu kaygıların çok büyük bir bölümünün göçmen-karşıtı retorikle üretildiği unutulmamalıdır.

AB üyesi ülkelerin “sığınmacı krizini” ele alış şekilleri, başka bir deyişle göç dalgaları karşısında takındıkları tavır ve geliştirdikleri söylem, göçmen karşıtlığının oluşmasındaki birincil etkidir. Yukarıda bahsedilen örnekler, Arap Baharı sonrasında yaşanan sığınmacı artışı ile yeni bir güvensizlik unsuru olarak yabancı korkusunun AB üyesi ülkelerde yeniden yükselişe geçtiğini göstermektedir. Zenofobik retorik, sığınmacıların terör eylemleri gerçekleştirerek ve hatta hastalık bulaştırarak Avrupa'da ekonomik ve sosyal bozulmaya sebep oldukları düşüncesinin geniş bir zemine yayılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu durumun, AB değerlerine ve güvenlik politikalarına söylem düzeyinde yerleşmiş olan insan güvenliği kavramına tezat oluşturduğu gibi, ülke içerisinde bir korku ve gerginlik

ortamına da sebebiyet vererek, yükselen bir tehdit haline dönüştüğü söylenebilir. Üstelik göçmen karşıtı söylem mevcut göçmenler ile halkların geri kalanı arasında yarattığı kutuplaşma sebebiyle, tüm ülkeler için bir güvensizlik sarmalının bileşenlerinden birisini tesis etmektedir. Bu bağlamda oluşacak her yeni güvensizlik alanı, insan güvenliği çerçevesinde değerlendirilen tehdit alanlarını birbirlerine eklemleyebilecek ve bu anlamda yeni tenkit bağlamları meydana getirebilecektir. Belirtmek gerekir ki, AB'nin kesilmeyen mülteci akımının yanı sıra Covid-19 krizi de, Macaristan örneğinde olduğu gibi AB'nin insan güvenliği bakımından ilan ettiği değerlerle sınanacağı yeni bir zemin olarak karşımızda durmaktadır.

Kaynakça

- Acharya, Amitav. "Human Security: East versus West." *International Journal*, 56, No 3 (2001): 442-460.
- Adamson, Fiona B. "Crossing Borders: International Migration and National Security", *International Security*, Cilt 31, No 1 (2006): 165-199.
- Andersson, Ruben, Valerie Arnould, Vesna Bojicic-Dzelilovic, Emmanuel Darmois, Alex de Waal, Francesco Giumelli, Mustafa Haid, Rachel Ibreck, Mary Kaldor, and Natasa Kandic. *From Hybrid Peace to Human Security: Rethinking EU Strategy toward Conflict. The Berlin Report of the Human Security Study Group Presented to High Representative of the Union for Foreign Affairs & Security Policy Federica Mogherini*. London School of Economics. 2016.
- Androvicova, Jarmila. "The Migration and Refugee Crisis in Political Discourse in Slovakia: Institutionalized Securitization and Moral Panic", Haziran 2017, Nisan 23, 2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/317674879_The_Migration_and_Refugee_Crisis_in_Political_Discourse_in_Slovakia_Institutionalized_Securitization_and_Moral_Panic, adresinden alındı
- Arman, Murat Necip. "Avrupa Komşuluk Politikasında Sorunlu Alanlar: İnsan Güvenliği ve Komşuluk İlişkisi." *Uluslararası İlişkiler* 8, No 31 (2011): 45-68.
- BBC News. *Migrants Crisis: Slovakia Will Only Accept Christians*. 2015, Ağustos 19, 10 13, 2018 tarihinde www.bbc.com: <https://www.bbc.com/news/world-europe-33986738> adresinden alındı
- BBC News. *Europe and Right-wing Nationalism: A country-by-country Guide*. 2019, Kasım 13, 08 16, 2020 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-europe-36130006> adresinden alındı
- Bellamy, Alex J., ve McDonald, Matt. "The Utility of Human Security: Which Humans? What Security? A Reply to Thomas & Tow." *Security Dialogue*, 33 No 3 (2002): 373-377.

- Bilgiç, Ali. *A Human Security Perspective on Migration: A Compass in the Perfect Storm - Inaugural Lecture Prince Claus Chair in Development and Equity*. International Institute of Social Studies, 2018.
- Bilgiç, Ali, Gasper, Des ve Wilcock, Cathy. *A Necessary Complement to Human Rights: A Human Security Perspective on Migration to Europe*. Working Paper No.660. Hague: International Institute of Social Studies, 2020.
- Black, David R. *A Decade of Human Security: Global Governance and New Multilateralisms*. London: Routledge, 2013.
- Burzova, Petra. "Towards a New Past: Some Reflections on Nationalism in Post-socialist Slovakia." *The Journal of Nationalism and Ethnicity*, 40, (1957): 879-894.
- Calamur, Krishnadev. *European Refugee Crisis: A 'Systematic' Violation of Human Rights*. October 2015, 08 12, 2018 tarihinde www.theatlantic.com: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/10/czech-republic-un-human-rights-refugees/411862/> adresinden alındı.
- Carrera, Sergio ve Thierry Balzacq. The Hague Programme: The Long Road to Freedom, Security and Justice. S. Carrera, & T. Balzacq içinde, *Security Versus Freedom* (s. 1-34). Aldershot: Ashgate Publishing, 2013.
- Carrera, Sergio ve Elspeth Guild. *Irregular Migration, Trafficking and Smuggling of Human Beings – Policy Dilemmas in the EU*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2016.
- Cave, Margaret E. ve Briana Roberts. "A Moral Crusade: Central-Eastern European Nationalism, Xenophobia, and Far-Right Extremism in Response to the Refugee Crisis." *Honors Theses AY*. Wyoming Scholars Repository: University of Wyoming, 2017.
- Christou, George. "The European Union's Human Security Discourse: Where are We Now?" *European Security*, 23, No 3 (2014): 364-381.
- Cisneros, Josue David. "Contaminated Communities: The Metaphor of "Immigrant as Pollutant" in Media Representations of Immigration", *Rhetoric and Public Affairs*, Cilt 11, No 4 (2008): 569-601.
- Cohen, Jeffrey H. ve İbrahim Sirkeci. "Migration and Insecurity: Rethinking Mobility in the Neoliberal Age" James G. Carrier (der.) *After the Crisis, Anthropological Thought, Neoliberalism and the Aftermath*, London, New York: Routledge, 96-113, 2016.
- Council of the EU. *Report on the Implementation of the European Security Strategy : Providing Security in a Changing World*. Aralık 2008, Kasım 15, 2016 tarihinde www.consilium.europa.eu: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf adresinden alındı

- Culik, Jan. “Meet Miloš Zeman – The Czech Republic’s Answer to Donald Trump.” (M. Zeman, Röportajı Yapan) “Czech, Slovak Leaders Reject Refugee Quotas”, *Deutsche Welle*, 7 Eylül 2015, 18 Eylül 2019 tarihinde <https://www.dw.com/en/czech-slovak-leaders-reject-refugee-quotas/a-18699130> adresinden alındı.
- Dempster, Helen ve Karen Hargrave. *Understanding Public Attitudes towards Refugees and Migrants*. Working Paper 512. Overseas Development Institute. London, 2017.
- Deutsche Bank Research. *Migration into the EU: A First Look at the Impact*. Deutsche Bank Research, 2015.
- Diez, Thomas, Scherwitz Eva ve See Seng Tan. “Regional Solutions for Regional Conflicts? The EU, China and Their Respective Neighborhoods”, Emil J. Kirchner, Thomas Christiansen ve Han Dorussen (der.). *Security Relations Between China and the European Union*. Cambridge: Cambridge University Press.42-62, 2017.
- Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011, 5 Nisan 2011, Ekim 2, 2019 tarihinde <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036> adresinden alındı.
- Drbohlav Dusan ve Kristyna Janurova. “Migration and Integration in Czechia: Policy Advances and the Hand Brake of Populism”, *Migration Policy Institute*, 6 Haziran 2019, Nisan 28, 2020 tarihinde <https://www.migrationpolicy.org/article/migration-and-integration-czechia-policy-advances-and-hand-brake-populism>, adresinden alındı.
- European Commission. *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe, A Global Strategy for the European Union’s Foreign and Security Policy*. 2016. Temmuz 12, 2017 tarihinde http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf adresinden alındı.
- European Commission. “Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Towards a Reform of the Common European Asylum System and Enhancing Legal Avenues to Europe”, 2016. 2 Mart 2019 tarihinde https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/20160406/towards_a_reform_of_the_common_european_asylum_system_and_enhancing_legal_avenues_to_europe_-_20160406_en.pdf, adresinden alındı.
- European Commission. *European Agenda on Migration*. 2015. Ağustos 12, 2017 tarihinde www.ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration_en adresinden alındı.

- European Council. *A Safe Europe in a Better World: European Security Strategy*. Brüksel: European Council, 2003.
- European Council. *Report on the Implementation of the European Security Strategy :Providing Security in a Changing World*. Brussels: European Union, 2008.
- EU Action Plan Against Migrant Smuggling (2015 – 2020), 27 Mayıs 2015, Brüksel, European Commission, Eylül 10, 2019 tarihinde https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/eu-action-plan-against-migrant-smuggling-2015-%E2%80%93-2020_en adresinden alındı.
- Ferreira, Susana. *Human Security and Migration*, Cham, Palgrave Macmillan, 2019.
- Global Approach to Migration and Mobility, (18 Kasım 2011), Ekim 11, 2019 tarihinde, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52011DC0743> adresinden alındı.
- Göç Terimleri Sözlüğü, ed. Richard Perruchoud ile Jillyanne Redpath – Cross, IOM, Cenevre, 2009.
- Human Security Study Group. *A European Way of Security - The Madrid Report of the Human Security Study Group comprising a Proposal and Background Report*. <http://eprints.lse.ac.uk>. 2007.
- Global Detention Project, Country Report, “Immigration Detention in Czech Republic: We will not Accept Even One More Refugee”, Aralık 2018, 18 Mart 2020 tarihinde <https://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/czech-republic> adresinden alındı.
- Gorondi, Pablo. “Hungary Blasted for Rule Detaining Refugees in Containers”, *AP News*, 7 Mart 2017, Eylül 2, 2018 tarihinde <https://apnews.com/daf51fe20df74221b2a79002f2652467>, adresinden alındı.
- Gyori, Gabor. *The Political Communication of the Refugee Crisis in Central and Eastern Europe*. Policy Solutions and FEPS, Budapest, 2016.
- Innes Alexandria. *Migration, Citizenship and the Challenge for Security*, London, Palgrave Macmillan, 2015.
- Janda, Jakub. *Czech President is Russian Trojan Horse*. 2016, Temmuz 10. 08 08, 2018 tarihinde www.euobserver.com: <https://euobserver.com/opinion/133789> adresinden alındı.
- Kajan Eva. “Hate Online: Anti-Immigration Rhetoric in Darknet”, *Nordia Geographical Publications*, Cilt 46, No 3 (2017): 3-22.
- Krzyżanowska Natalia ve Michal Krzyżanowski. “‘Crisis’ and Migration in Poland: Discursive Shifts, Anti-Pluralism and the Politicisation of Exclusion.” *Sociology*, 52 No 3 (2018): 612-618.
- Kuhne, Helmut. *Report on the Implementation of the European Security Strategy and ESDP (2008/2003(INI))*. European Parliament (EP), 2008.

- Lendaro, Annalisa. "A'European Migrant Crisis'? Some Thoughtson Mediterranean Borders." *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 16 No 1 (2016): 148-157.
- Mandacı, Nazif ve Gökay Özerim. "Uluslararası Göçlerin Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göçün Güvenikleştirilmesi." *Uluslararası İlişkiler*, 10, No 39 (2013): 105-130.
- Messina, Anthony M. "Securitizing Immigration in the Age of Terror", *World Politics*, 66, No 3 (2014): 530-559.
- Mutsvara, Shepherd. "Political Rhetoric Linking Migration to Coronavirus Stokes Up Xenophobia", 7 Nisan 2020, *Liberty Voice*, Nisan 10, 2020 tarihinde <https://guardianlv.com/2020/04/political-rhetoric-linking-migration-to-coronavirus-stokes-up-xenophobia/>, adresinden alındı.
- Narkowicz, Kasia. "Re-emerging Racisms: Understanding Hate in Poland", 1 Haziran 2016, *Discover Society*, Ekim 18, 2018 tarihinde <https://discoversociety.org/2016/06/01/re-emerging-racisms-understanding-hate-in-poland/>, adresinden alındı.
- Narkowicz, Kasia. "Refugees Not Welcome Here: State, Church and Civil Society Responses to the Refugee Crisis in Poland." *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 31 No 4 (2018): 357-373.
- Novakovic, Jelena. *The Migrant Crisis in the European Union and Nationalist Sentiment in Host Countries*. San Francisco State University, San Francisco, California, 2017.
- Nuruzzaman, Mohammed. "Paradigms in Conflict: The Contested Claims of Human Security, Critical Theory and Feminism." *Cooperation and Conflict*, 41 No 3 (2006): 285-303.
- Ovalı, Ali Ş. "Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması." *Uluslararası İlişkiler*, 3 No 10 (2006): 3-52.
- Parkes, Roderick. *Nobody Move! Myths of the EU Migration Crises*. Paris: EU Institute for Security Studies, 2017.
- Pedziwiatr, Konrad. "Islamophobia in Poland: National Report 2016." E. Bayraklı, ve F. Hafez içinde, *European Islamophobia Report 2016* (s. 411-443). İstanbul: SETA, 2017.
- Rettman, Andrew. "Poland: Election Talk on Migrant 'Protozoas' Gets Ugly", 14 Ekim 2015, *euobserver*, Ekim 23, 2018 tarihinde <https://euobserver.com/political/130672>, adresinden alındı
- Rev, Istvan. *Hungary's Politics of Hate*. Eylül 2015, 08 12, 2018 tarihinde The New York Times: <https://www.nytimes.com/2015/09/26/opinion/hungarys-politics-of-hate.html> adresinden alındı.

- Rohac, Dalibor. “Hungary’s Prime Minister is Using the Virus to Make an Authoritarian Power Grab”, *The Washington Post*, 25 Mart 2020, Nisan 4, 2020 tarihinde <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/03/25/hungarys-prime-minister-is-using-virus-make-an-authoritarian-power-grab/>, adresinden alındı.
- Rydgren, Jens. “Radical Right-wing Parties: What’s Populism Got to do with it?”, *Journal of Language and Politics*, 16, No 4 (2017): 485-496.
- Schramm, Lucas. “Exit from Joint-decision Problems? Integration and Disintegration in the EU’s Recent Poly-crisis.” *European Review of International Studies*, 7, (2020): 2-27.
- Schwartz, Cassilde, Simon, Miranda, Hudson, David ve Jennifer van Heerde-Hudson. A Populist Paradox? How Brexit Softened Anti-Immigrant Attitudes.” *British Journal of Political Science*. 2019. Aralık 12, 2019 tarihinde <http://repository.essex.ac.uk/25487/> adresinden alındı.
- Sherkat, Darren ve Derek Lehman. “Bad Samaritans: Religion and Anti-Immigrant and Anti-Muslim Sentiment in the United States”, *Social Science Quarterly*, 99, No 5 (2018): 1791-1804.
- Simonsen, Kristina Bakkær. “The Democratic Consequences of Anti-immigrant Political Rhetoric: A Mixed Methods Study of Immigrants’ Political Belonging.” *Political Behavior*. 2019, Aralık 12, 2019 tarihinde <https://link.springer.com/article/10.1007/s11109-019-09549-6#citeas> adresinden alındı.
- Sirkeci, İbrahim. “Transnational Mobility and Conflict”, *Migration Letters*, 6, No 1 (2009): 3-14.
- Solana, Javier. “The European Union and Human Security: The Making of a Global Security Actor.”
- M. Martin, & T. Owen içinde, *Handbook of Human Security* (s. 251-259). Oxford: Routledge, 2014.
- Sputnik Türkiye. “Bratislava Başpiskoposu’ndan Müslüman Göçmenler için Tartışılacak Yorum.”²¹
- Şubat 2017. 10 12, 2018 tarihinde www.trspuniknews.com: <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201702211027328964-baspiskopostan-musliman-gocmenler-icin-tartisilacak-yorum/> adresinden alındı.
- Stevis-Gridneff Matina ve Monika Pronczuk. “E.U. Court Rules 3 Countries Violated Deal on Refugee Quotas”, *The New York Times*, 2 Nisan 2020, 3 Nisan 2020 tarihinde <https://www.nytimes.com/2020/04/02/world/europe/european-court-refugees-hungary-poland-czech-republic.html> adresinden alındı.

- Tait, Robert. "Miloš Zeman: The Hardline Czech Leader Fanning Hostility to Refugees." 16 Eylül 2016. 07 12, 2018 tarihinde [www.theguardian.com: https://www.theguardian.com/world/2016/sep/14/milos-zeman-czech-leader-refugees](https://www.theguardian.com/world/2016/sep/14/milos-zeman-czech-leader-refugees) adresinden alındı.
- Tampere Council Conclusions 1999, 15 Ekim 1999, Ekim 18, 2019 tarihinde, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/tampere-council-conclusions-1999_en adresinden alındı.
- Taras Raymond. *Xenophobia and Islamophobia in Europe*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2012.
- Tharoor, Ishaan. "Slovakia's Leader Said Islam Has "No Place" in His Country. Now He's Taking a Leadership Role in the EU." 21 Haziran 2016. 10 12, 2018 tarihinde https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/06/21/the-next-e-u-president-says-islam-has-no-place-in-his-country/?noredirect=on&utm_term=.9bf1e2e3eb20 adresinden alındı.
- The Study Group on Europe's Security Capabilities. *A Human Security Doctrine for Europe - The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities Presented to EU High Representative for Common Foreign and Security Policy Javier Solana*. Barcelona, 2004.
- Thompson, Benjamin. "The European Union's Human Security Discourse: Conceptualization and Justification." *The Korean Journal of International Studies*, 14 No 1 (2016): 161-188.
- United Nations Development Programme (UNDP). *Human Development Report 1994*. New York: Oxford University Press, 1994.
- United Nations. *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*. 2018 UN. New York. Ağustos 2, 2020 tarihinde https://www.un.org/pga/72/wp-content/uploads/sites/51/2018/07/180713_Agreed-Outcome_Global-Compact-for-Migration.pdf adresinden alındı.
- Üstün, Çiğdem. *The Impact of Migration Policies on the EU's Image as a Value-Driven Normative Actor*, IEMed., 2019. Nisan 6, 2020 tarihinde https://www.euromesco.net/wp-content/uploads/2019/12/EuroMeSCo46_Cigdem-Ustun.pdf, adresinden alındı.
- Vradis, Antonis, Papada Evie, Painter, Joe ve Anna Papoutsis. *New Borders: Hotspots and the European Migration Regime (Radical Geography)*, Londra, Pluto Press, 2019.
- Vries, Leonie, Carrera, Sergio ve Elspeth Guild. *Documenting the Migration Crisis in the Mediterranean Spaces of Transit, Migration Management and Migrant Agency*. ESRC Economic and Social Research Council, 2016.
- Walter, Aaron T. "Islamophobia in Eastern Europe: Slovakia and the Politics of Hate", *EEGA*, Special Issue No.1 (2018): 53-63.

- Walters, William. "Foucault and Frontiers : Notes on the Birth of the Humanitarian Border." U. Bröckling, S. Krasmann, & T. Lemke içinde, *Governmentality: Current Issues and Future Challenges* (s. 138-164). London: Routledge, 2010.
- Weiner, Myron. "Security, Stability and Migration." *International Security* , 17, No 3, (1993): 91-126.
- Wodak, Ruth. *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: SAGE, 2013.
- World Migration Report 2020, Geneva, International Organization for Migration, 2019.
- Zuborova, Viera ve Ingrid Borarsova. "Migration Discourse in Slovak Politics. Context and Content of Migration in Political Discourse: European Values versus Campaign Rhetoric", *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 11, No 1 (2017): 1-19.

